

(deriblandt en fhv. landsdommer): fuld frihed som belønning for særlig snedighed udvist på fængselsvæsenets bekostning. Skønt en praxis, evt. en regel, i denne retning meget muligt kunne virke stimulerende på fangers opfindsomhed og virkelyst, synes forslaget ikke at have nogen udsigt til gennemførelse.

Ved højesterets dom af 3. februar 1950 blev straffesagen mod *Wilfred Petersen* og tre af hans hjælpere afsluttet. W.P. og hans bevægelse har som bekendt spillet en ejendommelig rolle inden for den danske nazisme, både i 1930'erne og ikke mindst under besættelsen, da W.P. modarbejdede Frits Clausens parti. Trods denne virksomhed førte straffesagen i første instans til domfældelse efter forræderiloven. Ved landsretten tog sagen den opsigtsvækkende vending, at W.P. og hans folk ikke blot frifandtes, men tilkendtes store erstatninger for varetægtsfængsling. I frifindelsen kunne højesteret intet ændre, men det er nu fastslået, at de tiltalte selv ved deres forhold havde givet anledning til fængslingen. Een af højesterets 9 voterende dommere ville tilkende erstatning.

Der har siden januar rejst sig mange røster for et ønske om at undgå *dødsstrafs fuldbyrdelse* under den tilbagestående del af retsopgøret med landsforræderne. En kreds af præster og kirkeligt interesserede har fremsat en udtalelse i denne retning, og professor *Hurwitz* har i et indlæg i »Politiken« sluttet sig til tanken, bl.a. under henvisning til, at den situation, som begrundede kravet om dødsstraf, nu ligger næsten 5 år tilbage i tiden. — Det må antages, at der blandt de resterende dødsstrafsager er i hvert faldt nogle, som efter den fulgte praxis ikke giver grundlag for benådning. Justitsminister *Busch-Jensen* har i anledning af den stærke offentlige debat om spørgsmålet — i hvilken to modstående meninger stadig kommer til orde — givet udtryk for den anskuelse, at der ikke kan anlægges en ændret bedømmelse af disse sager.

Fhv. justitsminister *Elmqvist* har i landstinget anbefalet, at der i fortsættelse af loven af 1. juni 1947 gives videregående regler om *æresoprejsning* (»amnesti«) for politiske lovovertrædere. Justitsminister *Busch-Jensen* svarede, at dette spørgsmål ikke burde gå forud for en almindelig revision af retlighedsreglerne i den gældende lovgivning.

Der er optaget en dokumentarisk film om *behandlingen af psykisk abnorme lovovertrædere* i Herstedvester. Både de forvarede og anstaltens personale har taget del i manuskriptets udarbejdelse sammen med professor *Louis le Maire*, overlæge *Georg K. Stürup* og filminstruktør *Jens Henriksen* (der har forestået optagelsen). Filmen spiller i 1 time, og den blev d. 8. februar i Paladsteatret præsenteret for en indbudt kreds af politikere, politifolk, jurister, læger og andre særligt interesserede. Filmen var forinden blevet spillet for de forvarede i Herstedvester.

Knud Waaben.

FRA NORSK RETTSPRAKSIS.

Efter § 358 i den norske straffeprosesslov kan retten sette til side en fellende kjennelse av juryen når den er overbevist om »at der ikke foreligger tilstrekkelig bevis for at tiltalte er skyldig i overensstemmelse med lagrettens kjennelse«. I et slikt tilfelle blir saken å behandle på ny på et senere lagmannsting for andre dommere og andre lagrettemenn.

Ved en lovendring i 1933 ble tilsvarende ordning innført »dersom tiltalte er kjent ikke å være skyldig i en straffbar handling som han er tiltalt for, men retten finner det utvilsomt at han er skyldig.«

Denne adgang for retten til å annullere en frifinnende lagrettekjennelse har vært lite benyttet og aldri i alvorligere saker før Agder lagmannsrett i en drapssak i 1948 mot *Halvor Haddeland* satte til side lagrettens frifinnende kjennelse. I begynnelsen af 1949 behandlet samme rett en drapssak mot *Johan Dahl*, hvor lagretten ligeledes besvarte skyldsspørsmålet benektende, og retten fant igjen å måtte benytte seg av adgangen til å annullere en frifinnende kjennelse som den fant utvilsomt uriktig.

De to saker ble deretter innbrakt for Agder lagmannsrett påny og ved den nye behandling ble de tiltalte kjent skyldige.

Som kjent gir lagretten ingen begrunnelse for sin kjennelse, men det måtte ansees hevet over tvil at de tiltalte hadde forholdt seg som beskrevet i tiltalen. I saken mot Johan Dahl kunne frifinnelsen bare forklares ved at lagretten i strid med de sakkyndiges vurdering antok at tiltalte begikk drapet under bevistløshet som følge av atypisk rus, idet lagretten dessuten feilaktig har lagt til grunn at en slik bevistløshet virker straffriende også når rusen er selvforskyldt. I saken mot Halvor Haddeland var den frifinnende kjennelse, som ble avsagt ved sakens første behandling, helt uforklarlig.

Saken mot Haddeland er av interesse også av en annen grunn.

Tiltalte ville sin nabo til livs. Om natten festet han en sprengladning på naboens kjellerdør. Ladningen var forsynt med en elektrisk tennanordning som ville bli satt i funksjon når kjellerdøren ble åpnet. Drapsmannen hadde lagt merke til at det var naboen som først gikk ned i kjelleren om morgenen. Hans plan mislyktes imidlertid. Den skjebnesvangre morgen var det naboens lille datter som først hadde et ærend i kjelleren. Straks hun åpnet døren, sprang ladningen med den følge at hun ble drept.

Tiltalte ble som nevnt kjent skyldig under den fornyede lagmannsrettsbehandling, men han ble dømt for forsøk på overlagt drap på naboen og for forsettlig drap på datteren.

Etter min mening ville den rette subsumsjon vært enten

- a) forsøk på overlagt drap på naboen og uaktsomt drap på den lille piken, eller
- b) forsøk på overlagt drap alene, dog således at forholdet ble å jevnføre med straffelovens § 51, 2. ledd, hvoretter »den for den fullbyr-

dede forbrytelse bestemte høyeste straff (i dette tilfelle: livsvarig fengsel) kan anvendes, såfremt forsøket har medført noen (adekvat) følge, der, om den hadde ligget innenfor den skyldiges forsett kunne ha berettiget til anvendelse av en så høy straff.»

Et tredje alternativ subsumsjon kan også tenkes, nemlig
c) Fullbyrdet overlagt drap på den lille piken.

Det som her foreligger er et tilfelle av *aberratio ictus*, og det har vært hevdet av enkelte strafferettslærde at et slikt forhold blir å behandle på samme vis som ved *error in persona*. Hadde det skyldtes en villfarelse m.h.t. person at den lille piken falt som offer for mordanslaget mot hennes far, ville den rette subsumsjon, iallfald etter den vanlige oppfatning, vært som nevnt ovenfor under alternativ c).

Når jeg er uenig i lagmannsrettens subsumsjon (nemlig forsøk på overlagt drap på naboen og fullbyrdet forsettlig drap på hans datter), er grunnen den at tiltalte hverken tilsiktet å drepe henne eller anså det for *overvejende* sannsynlig at hun ville bli rammet av attentatet. Derimot tilsiktet han å drepe hennes far, og han anså det som sikkert at planen ville lykkes. Under enhver omstendighet anså han det som overveiende sannsynlig, slik at det er utelukket at han har regnet med noen overveiende sannsynlighet for at noen annen enn naboen ville bli drept. Lagmannsrettens standpunkt kan ikke forklares ved at den når det gjelder drapet på den lille piken, har funnet dolus eventualis å være til stede. Det er nemlig på det rene i saken at tiltalte ikke ville ha handlet som han gjorde dersom han hadde visst at attentatet ville gått ut over andre enn naboen.

Når det gjelder drapet på den lille piken, kan en klart konstatere bevisst uaktsomhet, men heller ikke mere.

Domfelte innbrakte saken for Høyesterett, men hans anke, som ble forkastet, gjaldt kun straffutmålingen, og for denne spilte ikke spørsmålet om den rette subsumsjon noen rolle. Straffen kunne under enhver omstendighet gå opp i livsvarig fengsel, og tiltalte var i lagmannsretten dømt til 20 år.

I et analogt senere tilfelle, nemlig i den såkalte sjokolademord-sak i Kristianssand, hvor Agder lagmannsrett avsa dom høsten 1949, ble forholdet både av påtalemyndigheten og retten subsumert som nevnt ovenfor under alternativ b), altså som forsøk på overlagt drap, men under spesiell henvisning til den likestilling i straffverdighet, som straffelovens § 51, 2. ledd etablerer, bl. a. ved *aberratio ictus*.

Otto Hafting.